

- ▶ ajándékok érkeznek hozzá egyénektől és intézményektől;
- ▶ vásárlás útján gyarapodik;
- ▶ a Bibliothèque Nationale átengedte a központnak 50 000 kötetes duplumgyűjteményét, a régi könyvek másodpéldányait.

A CNP-hez érkező kérések teljesítésében másolatok készítésével egyelőre még tetemes – kb. 25%-os – részt vállal a nemzeti könyvtár, valamint a többi francia könyvtár is.

A valószínű jövő

A francia könyvtárközi kölcsönzések száma évente kb. 900 ezer, ebből 350 ezer az egyetemi könyvtárak, 400 ezer a szakkönyvtárak, 150 ezer a nemzeti és más könyvtárak részesedése. A kérések számbeli növekedése 15%-os. E mennyiségi növekedés is arra kényszerít, hogy egy meghatározott struktúrájú, ipari jellegű, szervezett könyvtárközi kölcsönzési hálózat jöjjön létre, amelyben a kérések a kötelező pályán mozognak. Ehhez elemi követelmény az online katalógus és a szolgáltatások térítéses volta.

A kibontakozás érdekében – láthatjuk az eddiegiből – máris több specifikus és általános jellegű intézkedés történt. A legmerészebb terv az ANIST (Agence Nationale de l'Information Scientifique et Technique) létrehozása, mégpedig három minisztérium összefogásával. A szándékok szerint az ANIST a dokumentumok szolgáltatásában francia fókusz-központként működne. Ennek jegyében az adatbázisok fenntartása (PASCAL, FRANCIS) és a könyvtárközi kölcsönzés fejlesztése lenne a feladata: kedvezményezett partnerei az ipari vállalatok, a kutatólaboratóriumok lennének.

Még korai volna az ANIST jövőjéről beszélni, de az biztos, hogy nagy reményeket fűznek hozzá, mint a dokumentumok hozzáférhetőségének új koncepciójához. A projekt megvalósításának szorgalmazásában a használók igényeinek kielégítésére helyezik a hangsúlyt.

/CHAUVEINC, M.: From decentralization to centralization: access to documents in France. = Interlending and Document Supply, 15. köt. 2. sz. 1987. p. 49–53./

(Karácsonyi Rózsa)

Példák a keresésre egy online katalógusban

A Vorarlbergi Tartományi Könyvtárt (Vorarlberger Landesbibliothek) 1986. június 27-én nyitották meg ismét egy adaptált épületben. A könyvtár jelenlegi épületének helyén római kori építmények, majd középkori kolostor, később nemesi udvarház, templom, bencés apátság állott. Az utóbbi épületegyüttest vették meg 1981-ben és építették át könyvtárrá és modern információs központtá. Jelenlegi állománya 240 000 kötet könyv, 1000 kurrens folyóirat, 15 000 mikrofilm, 16 000 vorarlbergica, sok ősnymtatvány, kézirat stb.

A könyvtár 1984-ben bevezette a DOBIS/LIBIS (Dortmund – Leuven Bibliothekssystem) számítógépes könyvtári automatizált rendszert, amely a könyv megrendelésétől kezdve a katalogizáláson át a kölcsönzési folyamatokig tárolja és kezeli a könyvek adatait. A rendszernek online olvasói katalógusa (Online Public Access Catalog = OPAC) van. Az OPAC előnyei:

- ▶ menütechnika (lásd A) – a választott menü mindig továbbvisz a keresésben kérdés–válasz dialógussal (a DATFREIG gombbal továbbítja a programot);
- ▶ ismerkedés a képernyővel: a képernyőn szereplő adatok felsorolása (B).

Keresés a katalógusban: a menütechnika alapján kiválasztott szám bebillentyűzése után a válasz megjelenik a képernyőn aszerint, hogy

- ▶ formai (szerző, cím stb.) vagy
- ▶ tartalmi (tárgyszó, szisztematikus jelzet) szempont szerint kívánunk-e keresni.

Suchen im Katalog

A)

Indices zur Verfügung

Codes zur Auswahl

1 Autor, Herausgeber	n Neueingab: Neuer Suchbegriff
2 Titel	t Neue Dat: Neue Datei suchen
3 Schlagworte	w Weiter: Vorwaerts blaettern
4 Verlag	z Zurueck: Rueckwaerts blaettern
5 Klassifikation	a Dat anzn: Anzeigen Index
6 ISBN / ISSN	k Kurzinf.: Anzeigen Titelliste
8 Andere Eintragungen	v Vollinf.: Anzeigen Katalogeintrag
10 Kurzfassung	m Exemplare: Anzeigen Exemplare
14 Signaturen	y Verweis: Anzeigen Verweise
15 Exemplarnummern	m Mehr Info: ueber Suchen

Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG

m Mehr Info
e End

DOBIS/LIBIS

Dortmunder Bibliothekssystem
Leuven's Integraal Bibliotheek Systeem

B)

Nummer der gewuenschten Funktion bitte eingeben:

- 1 Suchen im Katalog
- 2 Einblick in Ihre Benutzerdaten
- 3 Nachricht an Bibliothekspersonal

Enter the number

4 to change the dialog language to English

Eingabe Nummer, dann DAT FREIG

1

Képernyőminták a keresésre

Suchen im Katalog

Indices zur Verfügung   Codes zur Auswahl

1 Autor, Herausgeber	n Neueingab: Neuer Suchbegriff
2 Titel	t Neue Dat: Neue Daten suchen
3 Schlagworte	w Weiter: Vorwaerts blaettern
4 Verlag	z Zurueck: Rueckwaerts blaettern
5 Klassifikation	a Dat anzgn: Anzeigen Index
6 ISBN / ISSN	k Kurzinf.: Anzeigen Titelliste
8 Andere Eintragungen	v Vollinf.: Anzeigen Katalogeintrag
10 Kurzfassung	m Exemplare: Anzeigen Exemplare
14 Signaturen	y Verweis: Anzeigen Verweise
15 Exemplarnummern	m Mehr Info: ueber Suchen

1
Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG

m Mehr Info
e End

1. Szerző

Suchen im Katalog
Autor Herausgeber, etc.
Kurzinformation

Vogt, Hans-Heinrich   2 Dokumente

1 Wissenschaft von A bis Z Naturwiss., Medizin 1971
2 Umweltforschung 1974

Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG

2
n Neueingab
t Neu Index
a Index zgn

e End   g Teilwort-Suche
s speichern

4. Megjelenik a keresett szerző 2 művének rövidített felvétele

Suchen im Katalog
Autor, Herausgeber, etc.

Eingabe Suchbegriff, dann DAT FREIG
vogt, hans-heinrich

2. A szerző vezetéknevét, vesszőt, a keresztnévét beütni

Suchen im Katalog

Indices zur Verfügung   Codes zur Auswahl

1 Autor, Herausgeber	n Neueingab: Neuer Suchbegriff
2 Titel	t Neue Dat: Neue Daten suchen
3 Schlagworte	w Weiter: Vorwaerts blaettern
4 Verlag	z Zurueck: Rueckwaerts blaettern
5 Klassifikation	a Dat anzgn: Anzeigen Index
6 ISBN / ISSN	k Kurzinf.: Anzeigen Titelliste
8 Andere Eintragungen	v Vollinf.: Anzeigen Katalogeintrag
10 Kurzfassung	m Exemplare: Anzeigen Exemplare
14 Signaturen	y Verweis: Anzeigen Verweise
15 Exemplarnummern	m Mehr Info: ueber Suchen

5
Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG

m Mehr Info
e End

5. Beütni az 5-öt, szakrendszer szerint keres

Suchen im Katalog
Autor, Herausgeber, etc.

1	Vogt, Hans	2
2	Vogt, Hans-Heinrich	2
3	Vogt, Herbert	1
4	Vogt, Jochen	4
5	Vogt, Joseph	2
6	Vogt, Karl W.	2
7	Vogt, M. G.	1
8	Wicki- Vogt, Maja	
9	Vogt, Paul	2
10	Vogt, Theodor	1
11	Vogt, Victor	3
12	Vogt, William	1
13	Vogt, Wolfgang R.	1
14	Vogtmann, Hartmut	1

Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG

2
n Neueingab   w weiter
t Neu Index   z zurueck

g Teilwort - Suche
e End

3. A szerző neve mellett jobbra feltűnik a 2-es szám, tehát 2 műve található a katalógusban

Suchen im Katalog
Klassifikation

Eingabe Suchbegriff, dann DAT FREIG
ökologie

6. "Ökológia" tárgyszó szerint keres

7. A szakkatalógus egy részlete. Az "Ökológia. Környezetkutatás" jobb oldalán szerepel a szakjelzet

Suchen im Katalog		
Klassifikation		
1	+ JUA 320 Öffentliches Recht	0
2	Ökologie u. Architektur	
3	+ che 081 Ökologie u. Chemie	0
4	Ökologie u. Kybernetik	0
5	+ MED 081 Ökologie u. Medizin	0
6	Ökologie u. Ökonomie	0
7	Ökologie u. Philosophie	0
8	~~BIO 610 ÖKOLOGIE, UMWELTFORSCHUNG + BIO 610-849~~	
9	+ BIO 760 Ökologie Afrika	
10	+ BIO 712 Ökologie Alpen	
11	+ BIO 764 Ökologie Amerika	
12	+ BIO 775 Ökologie Antarktis	
13	Ökologie Anthropologie	0
14	+ BIO 755 Ökologie Asien	

Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG
8
n Neueingab w weiter
l Neu Index z zurueck
g Teilwort-Suche
e End

8. Beadni az előbbi jelzetet; megjelenik 39 mű, ezek közül a 11. a keresett mű (rövidített címmel)

Suchen im Katalog		
Klassifikation		
Kurzinformation		
+ BIO 610 ÖKOLOGIE, UMWELTFORSCHUNG 39 Dokumente		
1	Knodel Hans	Ökologie und Umweltschutz 1984
2	Dittfurth, Holmar von	So laßt uns denn ein Apfelbäumchen 1985
3	Padrutt, Hanspeter	Der epochale Winter 1984
4		Die Umwelt des Menschen 1978
5	Küster, Eberhard	Mikrobiologie und Umweltschutz 1985
6	Lorenz, Konrad	Die acht Todsünden der Zivilisation 1983
7	May, Robert M.	Theoretische Ökologie 1980
8	Mercier, Andre	Umwelt und Mensch 1978
9	Vester, Frederic	Das Überlebensprogramm 1979
10	Nicholson, Max	Umweltrevolution 1972
11	Vogt, Hans-Heinrich	Umweltforschung - die gesteuerte 1974
12	Küppers, Günter	Umweltforschung - die gesteuerte 1978

Eingabe Nummer od. Code, dann DAT FREIG
11
n Neueingab w weiter
l Neu Index
a Index zgn
g Teilwort-Suche
s speichern
e End

9. A teljes címfelvétel

Suchen im Katalog	
Autor, Herausgeber, etc.	
Voll-Information	Dokument 4917
Namen:	Vogt Hans-Heinrich
Titel:	Umweltforschung
Verlag:	Habel Darmstadt, 1974
Serien:	Wissenschaftler planen die Zukunft
ISBN/ISSN	3-87179-071-0
Klassifik:	+BIO 610 ÖKOLOGIE, UMWELTFORSCHUNG
Bibl. Dat:	271 S. : Ill., graph. Darst., Kt.
Exemplar:	Stud BIO 610 Vogt
Eingabe m (für Exemplare) oder Code	
n Neueingab	m Exemplare k Kurzinf
l Neu Index	
a Index zgn.	e End s Speichern

/Vorarlberger Landesbibliothek. Festschrift. (Schriftleitung: Eberhard Tiefenthaler. Bregenz, 1986.) 45 p./

(Lécesné Mesterházi-Nagy Márta)

Online katalógusok kontra cédulakatalógusok

A könyvtári cédulakatalógusok napjai megszámoltak!

Az integrált, automatizált könyvtári rendszer Ausztriában már a jelen problémája. A könyvtári futószalag rutinfeladatainak ellátása számítógéppel részben már túl van a gyermekbetegségeken, de a könyvtárosok szemlélete még mindig cédulacentrikus.

A címeleirési szabályok területén minőségi ugrást jelentett a porosz instrukciókról való áttérés a RAK-ra. Az újabb feladat a formátum strukturálása. A számítógép a RAK-nak megfelelően nyomtatja ki a címeleirést, de a számítógép stratégiája szerint keresi és sorolja be a tételeket.

A számítógéppel való katalogizálás, majd a tételek lehívása, keresése az online olvasói katalógusban (OPAC) a következő kérdéseket veti fel:

- ▶ a hagyományos cédulakatalógus és a számítógépbe táplált, online katalógus párhuzamos működtetése (kétszeres munka, elvetendő módszer);
  - ▶ a katalógusok szétválogatása, illetve az új OPAC megindítása (választóvonal a megjelenési év vagy az állománybavétel éve);
  - ▶ cédulakatalógus kontra OPAC;
  - ▶ OPAC mellett a porosz instrukciók szerinti cédulakatalógus;
  - ▶ OPAC mellett új RAK-katalógus és a porosz instrukciók szerint rendezett katalógusok lezárása vagy ezek folytatása;
  - ▶ OPAC mellett COM-katalógus vagy cédulakatalógus a jobb megoldás?
  - ▶ OPAC hagyományos cédulakatalógus nélkül.
- Az utóbbi megoldás előnyei:
- ▶ meghatározott állománybavételi évvel érdemes átállni az új módszerre;
  - ▶ sokkal "barátságosabb" a felhasználóhoz, mint a cédulakatalógus;
  - ▶ a legkevésbé munkaerő-igényes; elmaradnak a sokszorosítással, beosztással, karbantartással kapcsolatos munkák; a felszabaduló személyzet a retrospektív katalogizálással foglalkozhat, vagyis a régi cédulakatalógusokról beviheti az adatokat a számítógépbe;
  - ▶ a folytatásos művek előző köteteit is egyidejűleg lehet bevinni a rendszerbe;
  - ▶ a megjelenési évre való tekintet nélkül bármikor bármely mű bevihető a rendszerbe, ha nem a megjelenés, hanem az állománybavétel éve a határ.
- A jó OPAC a felhasználóknak jobban megfelel, mint a cédulakatalógus, a számítógépes könyvtári rendszer struktúrájához pedig inkább igazodik. Ellenvetések csak pénzügyi oldalról mutatkozhatnak, mint mindenfajta számítógépes rendszerben.

/CINK, G.: Bemerkungen zur Einführung der ADV in Bibliotheken und der damit zusammenhängenden Frage konventioneller Kataloge. = Mitteilungen der Vereinigung Österreichischer Bibliothekare, 40. köt. 3-4. sz. 1987. p. 60-73./

(Lécesné Mesterházi-Nagy Márta)